

0+

*“Торо пиалан улыт яндар шўман-влак:
цуло Юмын уажыт” (Мф. 5:8).*

ШЎМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВΟΣЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 1-шө (81) №, 2020 тий январь

Иошкар-Оласе да Марий Элын Выссокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ХРИСТОС ШОЧМО ДЕНЕ ЙОШКАР-ОЛАН ДА МАРИЙ ЭЛЫН ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕННЕЙШИЙ МИТРОПОЛИТШЕ ИОАННЫН САЛАМЛЫМЕ МҮТШО

**Христос шочеш, чапландарыза!
Шерге ача, иза-шольо да
ака-шўжар-шамыч!**

Айдеме тукумын пұрымашыжым виктарыше тиде событий коло курым ончыч лийын. Иудейысе Вифлеемыште Юмын Эрге шочын. Тудын шочмыжлан көра у ылышым увертарыше Шўдыр мемнан сулыкн тўнялан волгалтын.

Шуко жап эртен. Тўня палаш лийдымын вашталтын: шуко куатле империй шочын да сўмырлен; ятыр ег чапланен да кыша деч посна йомын; тўрлө духовный,

социальный да политический пуламыр шуко лийын да эртен. Тиде тўняште икте гына вашталтде кодын – айдеме да тудын колыдымо чонжо. Юмын Эргын шочмыжо да ег-влакым утарышаш верч Айдеме Эрге лиймыж нерген Евангелийыште каласыме шомак тугак вашталтде кодын: *«Юмо кап дене толын, Святой Шўлыш дене чыныш лектын, Суксо-влаклан Шкенжым ончыктен, калык-влаклан Тудын нерген увертарыме, тўняште Тудлан ўшаненыт, Тудо чап дене пылпомышко нўлталтын» (1 Тим. 3, 16).*

Умбагыже - 2-шо лаштыкыште.

Але эше тўня да ен-влакын көргыштышт Христосын пуымо ўшанымашыже уло, сандене Вифлеемыште лийше тиде исторический событий мемнан шўмнам тарвата да куандара. **«Юмылан ўшанымашын пешак кугу святой тайныжым» (1 Тим. 3, 16)** ме чынжымак угыч умылаш тыршена. Тиде так арам огыл. Вет ме чыланат Господь дене ушымо улына. Южо енын тидлан кумылжо уке гынат, кажне чон шке пўртўсшў дене христианин.

Тунамсе священный йўдым Эн Святой Ыдыр ден обручник Иосиф икмыняр омсаш тўкаленыт. Нуным пурташ манын, уло олаште ик енат шкенжым тургыжландарен огыл, шке омсажым почын огыл. Кызытат тидак ышталтеш. Тўня тачат Христосым тўрлў семын вашлиеш да шкеж деке тўрлў семын пурта. Утарыше Христос деке тўня шкенжын тўрлў тўсшў дене савырнен. Тўкалтен, мемнан деке пураш шонышо Господь ден Тудын Эн Яндар Аважым пурташ манын, шкеныштым тургыжландараш да омсам почаш вашкыше ен кызытат шагал. Меат Тудлан шке шўмнам омсажым почаш она вашке. Йогыланымына дене ме тўнгылгенна, пешкыде да йўштў лийынна. Христос-Аза тудын ласкалыкшым да мландымбалысе неле омыжым лугыч ок ыште гын, ала иктаж енже Тудым пурташат келша ыле. Айста шарналтена тыглай кўтўчў-влакын Христосым уло чон дене йывыртен вашлиймыштым. Суксын каласымыжлан вигак ўшанен, нуно Вифлеемысе курыкпомыш деке вашкеныт. Христос-Азам ужын, кугу пагалымаш дене Тудлан вуйыштым савеныт. А эше тебе эрвелгыч толшо ушан шонгыен-шамычым шарналтена. Христос деке шўдыр ончыктым о почеш толмо корнышт кужу да неле лийын. Юмо-Азам мумешке, нуно кыртменак толыныт, ужмекышт, Тудлан вуйыштым савеныт да пўлекым пуэныт. Нунын корнышт – тиде уло айдеме тукумын корныжо. Шуко чаракым да нелылыкым сенен, ен-влак тиде корно дене Юмо деке толыт.

Мыланнаже Христос почеш кузе кайыман?! Старец Иоанн Крестьянкин тыге туныкта: **«Шке корнетым изи йочан ўнышылыкшў дене тўнал. Илышын чыла тергымашыжым Христос семын эрте, сулыкын алгаштарен авырымыжым шке дечет поктен колто да, шке верч тыршымаш деч коранын, ен-влак верч йўратен тыршымет дене илышыште куаным муат. Шўметын шепкаштыже Христос шочмо нерген тыланет тушто улшо тыныс ден лыпланымаш увертарат».**

Руш Православный Черке ваштареш тамыкын уло вийже нўлтатлме годым мыланна мом ыштыман?! Старец Иоанн Крестьянкин тидлан тыге вашешта: **«Христос-Аза – тиде мемнан Утарышына да Сулен налшына манын, пале да чот ўшане. Тудо Чыла Кертше Юмо, сандене мемнан ўмбаке тамыкын уло вийже тарвана гынат, Чынын тушманже-шамыч деч ме лўдшаш огынал. Юмын кидше гыч мемнан нимо да нигў руалтен налын ок керт. Ышаныдыме улмылан кўра шкеже Утарышына деч огына коран гын, ме аралыме улына. Юмын йўратымашыже нигўмат ок ойыркале: йўрым осал ден поро енланат ик семын пуа, чын илышымат чамана, сулыканымат леведеш».**

Шерге ача, иза-шольо да ака-шўжаршамыч! Тендам Христос Шочмо кугу пайрем дене саламлем. Куатле Юмын аза шепкаж деч йонгышо шып туныктымаш тендан шўмыштыда илыже. Вет Тудо каласен: **«Тыландан чынак ойлем: те огыда вашталт да йоча гай огыда лий гын, Пылпомыш Кугыжанышыш пурен огыда керт» (Мф. 18, 3).** Йоча просталык да ўшан дене шкенам Юмын Ышанле кидышкыже пуэна да Утарыше почеш курымаш илышыш лўдде каена.

**Илышым пуышо Христосын Шочмыж лўмеш суапландарымашым чыладан ўмбаке ўжам!
Христосын Шочмыжо.
2019/2020 ий, Йошкар-Ола.**

ХРИСТОС ШОЧМО ДЕНЕ ВОЛЖСК ДЕН ШЕРНҮРЫН ПРЕСВЯЩЕННЕЙШИЙ ЕПИСКОПОШО ФЕОФАНЫН САЛАМЛЫМЕ МҮТШО

**Господьнам йоратыше,
Тудлан ўшаныше, пагалыме
иза-шольо, ака-шўжар-влак!**

Тендам Христосын Шочмыжо волгыдо пайрем дене уло шўм-чонем дене саламлем. Тиде пайрем водын пўтынь мланде кумдыкышто суксо-влакын «Юмылан кўшно чап лийже! Мландымбалне – тыныслык, ен-влак дене – Юмын поро кумылжо!» мурышт йонгалтеш да тўняна Вифлеемыште чўкталтше чолгыжшо Шўдырын волгыдыж дене волгалтеш. Суксо-влакын мурышт мландымбалне кугу куан лиймым палдара да калыкым икте-весе деке духовно лишемда. Чоныштына Господьна деке куанле шижмаш озалана, вет Тудо мландымбаке мемнам утараш да туныкташ вола (Еф. 3,17). Вифлеемысе кўтўчў-влак семынак ме таче тўням Утарыше Азалан да Тудын Эн Яндар Аважлан вуйнам савена. Акрет годсо волхв-влак семынак меат Шочшо Утарышыланна шке пўлекнам: Рошто пўтым кучымо дене зрыкталтше яндар шўм-чоннам, Тудлан ўшанымашнам да тауштымашнам – пўлеклена.

Священный Возымаш гыч палена: таче тўням Утарыше Аза шочын! Юмо таче Айдеме лийын! Тудын мландымбаке волымыж гоч мыланна Юмын нимучашдыме уш-акылже да куатше, каласен мошташ лийдыме

йоратымашыже почылтын. Ен-влак курымашлык илышан лийышт манын, Юмо Шке Эргыжым мемнам утараш колтен.

Икте-весеынам йоратымына, пагалымына, польш кидым шуйымына тек мемнан Рошто пўлекна семын лийеш. Тиде пайремым кугу куан, волгыдо ўшан дене вашлийына.

Христиан йўлан эн виян да илышыште вашлиялтше тўрлў зиян ваштареш шогышо вий улмыжым ме палена, да тидым шарнышаш улына. Кеч ме тўрлў калык гыч лекше улына, тек ты йўла чыланнамат авалта. Тек моло верам кучышо ен-влак коклашкат шынен пура – вет ме ик тўняште илена.

Уло шўм-чон дене Иисус Христосын, Утарышынан, Шочмыж дене саламлем! Чыланнан шушаш ийыште тыныслык, тазалык, поро пашаште сенымаш лийже манын, Вифлеемыште Шочшо Христос благословитлыже. Тек Тудо мемнан суртышкына куаным, икте-весе коклашке йоратыме кумылым да чынлыкым конда. Тек тиде кугу пайрем шўм-чон куаннам куандарыште памашынча гай мыланна лийеш, апостолын ойлымыж семын: «Мемнан ўшанымашна – тўням сеныше сенымаш» (1 Ин. 5,4).

**Христосын Шочмыжо.
2019/2020,
Волжск ола.**

СВЯТОЙ ПАГАЛЫМАШ ДЕНЕ ШАРНЕНА!

Тыге маналтын Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден ача-ава-влакын идалык мучашыште эртаралтше вашлиймашышт. Тиде вашлиймаш гыч митрополит Иоаннын ойлымыжым лудаш темлена.

– Ешыште чылажат сай лийже манын, мом палыман? Святой Русьым аралаш да шке ача-авам пагалаш йоча-влакым кузе туныктыман? Нине йодышлан тыге вашештем: XX курым – чот ойган курым! Мо гына лийын огыл: революций, поктылмаш, репрессий, Кугу Отечественный сар, сар деч варасе неле ий-влак, перестройко. Тиде курым кунамже мемнан обществом духовно ушен, кунамже сулыклан кӧра чылажымат шалатен. Кугезына-влак курымла дене святой ўшанымашым, Россий кугыжанышым араленыт, Святой Русьым арален кодышаш верч шке илышыштым чаманен огытыл. Тидым шарнена гын, ме илышыште вашлиялтше ойгынам, шкенам лушкыдылыкнам сенгаш тунемына. Святой Русьым айдеме огыл, а Юмын Эн Яндар Аваже вуйлата! Тудо Шкенжын илыме верылан мемнан Кугыжанышым ойырен налын, садланак тудым Юмын Аван суртшо манына. Ме, Тудын шочшыжо-влак, илышыште Тудлан таум ыштен моштышаш улына. Кеч-могай духовный состоянийыште лийына гынат, Тудо иктымат ок шўкал, кажныжым колеш.

Юмын кугу чаманымашыже дене мыланна Святой Православный вера пуалтын. Тудо храмыште веле огыл, а кажне айдемын шўмыштыжӧ аралалтшаш. Кунам ен-влакын шўмышт йўкшен, Господь неле тергымашым – Кугу сарым – колтен. Война Россий мландыште волгалтше чыла святой-влакын кечышт годым, 22 июнышто, тўналын. Патриарший престолым кучышо митрополит Сергей (Страгородский) радио дене тиде кечынак ен-влак дене шинчаваш мутланыме семын кутырен да «Господь мыланна сенымашым пуа» манын ўшандарен.

Сар жапыште куд миллион утла салтак пленыш логалын, шуко миллион еным пуштыныт, шинчавўд энгер гай йоген. Ен-влак Юмын Эн Святой Аважым сӧрваленыт.

Ленинград гыч Юмын Аван Казанский иконыжым самолёт дене Москваш нангаеныт, Москва да Сталинград йыр тудын дене чонештен савырненыт. Мемнан воин-влаклан Юмын Ава лўддымылыкым да пенгыдылыкым пуэн. «Сарыште Юмылан ўшаныдыме ен лийын огыл! – ойлен мыланем сар корным эртыше ачам. – Молитва тунам шўм гыч лектын, вет кажне кредалмаш деч вара луымшо ужашыже веле илыше кодын». Юмын Эн Яндар Аваже каласен: «Юмын куатше неле годым ончыкталтеш». Господь Святой Русьым чаманен. 1944 ийыште Марий республикыштат хаман-шамыч почылташ тўналыныт.

Кугече арнян, святой Георгий Победоносецым пагален шарныме 6 май кечын, тушман-шамычын капитуляцийышт нерген икымше актым подписатлыме, тидым 8 гыч 9 май йўдым кокымшо акт дене пенгыдемдыме. Шуко орлык деч вара Господь мыланна курымаш Кугечым, Кугу Сенгымашым, пуэн!

Тиде пеш кугу урок. Шочмо элым тушман деч аралаш чылан рўж ушненыт. Иктышт станок воктене тыршеныт, весышт Звенигово деч Озан марте укрепленийым чоненыт. Господьын кўштымашыжым шуктен, мыняр ен фронтышто шке вўржым йоктарен! Лишылет верч шке илышетым пуымо деч кугу йӧратымаш уке, манын Тудо. Тукым мландымбалне веле ила манын ида шоно, нунын ончылно мыланна вес тўняштат мутым кучаш логалеш.

А ме шке тукымнан пашажым шуктена мо? Нуно мемнам Юмо деч лўдаш, пашам тыршен ышташ, алгаштарымаш деч коранаш туныктеныт. Кызыт йоча-влак шкеора кодымо улит. Йоча ончылно осал мут дене вурседылаш, икте-весым мыскылаш йӧршынат ок лий. Ача пашам ышташ, ава шочшым йӧраташ, кумалаш туныктышаш. Шочшыда энертыш лийже манын шонеда гын, тудым йӧратен, порын илаш туныктыза. Ешыште духовный кыл лийшаш, пырля пашам ыштыман, пырля молитвам лудман, тыге гына порын илаш туныкташ лиеш.

СВЯТОЙ ПУЙТО ШУЛДЫРЫМ ПУЭН

23 НОЯБРЬ – ЯРАНЫСЕ МАТФЕЙ ЧУДОТВОРЕЦ АЧАН ПАЙРЕМЖЕ.

Кугу Юмо Российын Виче мландыжлан эше ик ўшанле святойым пуэн – тиде преподобный Матфей Яранский. Тудым 22 ий ожно, 1997 ий 23 ноябрьште, святой ликыш пуртеныт.

Ты кечын Яранысе Троицкий соборышто Юмын литургий эртен. Тушко Святой Троице лўмеш черкынан настоятельже иерей Михаил ачан благословенийже почеш, Провой кундем Чакмарий села гыч Юмылан ўшаныше 46 ег мийышна.

Пычкемыш тымыкыште, эр юалге южым пўчкын, паломник-влакын автобусышт кужу корныш лекте. Палемдыме верыш ласкан миен шуаш манын, эн ончыч Пылпомышысо Кугыжалан молитвам мурышна. Индеш шагатлан Яран олашкат миен пурышна.

Троицкий собор тўрлў кундем гыч толшо ег дене тич темын. Изиче-кугужо, таза але черле ег кўргў шонымашыж дене тышке вашкен. Литургий пеш ласкан эртен, шуко священник лийын. Клирысе хор пуйто Пылпомышысо суксо-влакын йўкышт дене мурен. Сулыкым касарыме верыште шуко ег шоген: икте шортын, весе кагазеш возен ямдылыме сулыкшым ойгырен лудын, кумшо уло-уке ушыжым пудыратен пытарен. Тиде пайрем кечын ятыр ег Пырчесым подылын, осал койыш да осал паша деч чонжым эрыктен.

Евангелийыште туныктен каласыме мут почеш проповедь эртен. Юмо чыла еглан изи йоча гай ўшанле лияш кўштен, тунам гына Пылпомышысо Юмын Кугыжанышым ужаш лиеш, манын каласен. Матфей Яранский ачан илыш корныжо лач тыге тўнгалын: тудо изинекак Христосым уло чон дене йўратен, Юмын Законжым шуктен. Илышыжым суксо семын илен: пўтым кучен, лишылым йўратен, проститлен моштен, ег-влаклан эре полшен,

чылажымат чытен да лач таум ыштен шоген.

Юмын ончылно преподобный Матфей Яранскийын илышыже пеш раш лийын. Тудо шўм-чонысо кажне лукшым молитва дене гына темен, сандене кугу сенымашке шуын моштен. Тидлан верч Юмо тудлан шергакан пўлекым пуэн: ончык ужын моштымым, капкылым эмлен кертмым. Таче кечынат йўратен да ўшанен йодын толшо-влаклан полышым пуа. Тудын илыш корныжо, шуктымо ўрыктарыше пашаже нерген книгалаште лудаш лиеш.

Литургий эртымек, пайремыш толшо-влак, крестный ход дене собор йыр савырнен, Вознесенский шўгарласе часамлаш каеныт. Яран ола мучко чан йўк йывыртен йонген. Крестный ход ончыч кудалше машинаш пижыктен ямдылыме изи чан-влакым кыренят, калыкын шўмжым тарватеныт, крестный ходыш ушнен мияш ўжыныт. Эн ончыл радамыште Ырес, хоругвий да преподобный Матфей ачан юмонаже лийыныт, торашке койыныт. Почешышт священство олан рўдў уремже дене ошкылын. Урем кок велым полиций пашаен-влак тыныс эрыкым эскерен да арален шогеныт. Матфей ачан часамлаштыже Юмын Евангелий лудалтын, тропарь ден кондакым, величанийым муреныт.

Крестный ходын пўртылмыжым палдарен, нугыдо йўкан чан-влак эшеат чот йонгеныт. Троицкий соборышто аралалтыше преподобный Матфей ачан мощыжо воктене молебн эртен. Шке черетыштым вучен шуктышо ег-влак, святойын мощыжо ўмбакачак лийын, сўрвален йодын але тауштен, вуйым савеныт, ыресым шупшалын, вес гана вашлиймеш чеверласеныт. А меже шулдыранше, шўм-чоннам молитва дене темен, пойышо кумылан, пыл лонгасе кайыкла мурен, эн пиалан улмынам шижын, шке шочмо кундемшыкына тарванышна.

Серафима КОРНИЛОВА.

«Ик Юмо улшо Эн святой Троицым – Ачам, Эргым да Святой Шўлышым – ойыраш ок лий, тыгак Российым, Украиным да Белоруссийым ойыраш ок лий. Нуно пырля ик Святой Русь улыт. Палыза, шарныза, ида мондо тидым!» (Святой Лаврентий Черниговский).

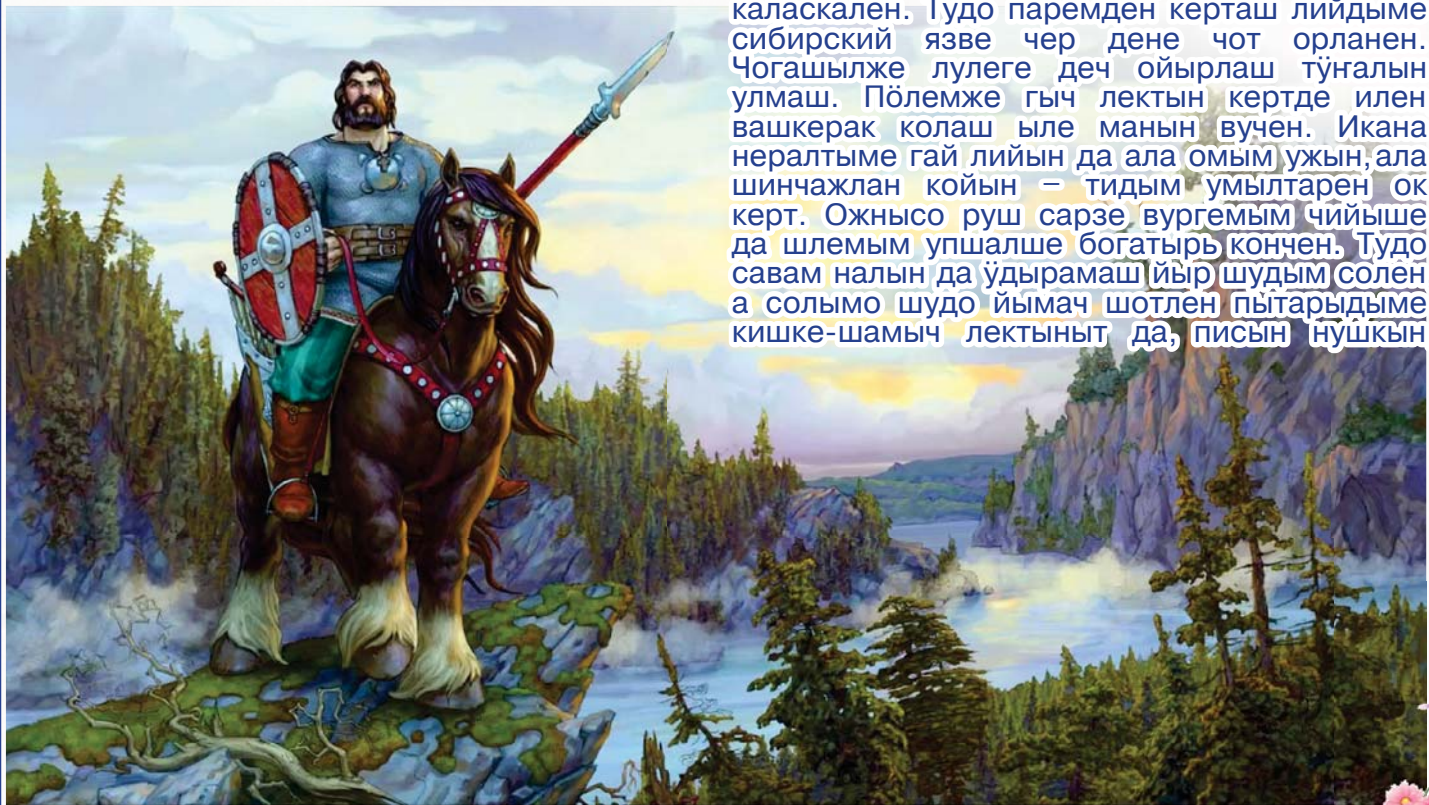
Старец-влак руш мланде ўмбалне погынышо шем пылым ужыт, а святой-влакын молитвашт

ЎШАНЫМАШЫЖЕ ПОЛШЕН

тиде пыллан шарлаш эрыким огыт пу. Руш святой-влак Шочмо элышт верч кумалыт да тудым аралат манын, чыла православный ег пала да ўшана. Касвел гыч православий ваштареш духовный сар талышна, сандене святой-влак шке молитваштым ешарат, шочмо калыкыштан түрлө семын полшат. Теве ик ўдырамашлан сибирский язве чер деч паремаш святой Илья Муромец полшен. Тиде чудо нерген Киево-Печерский Лаврыште лийше шуко паломник шке пылышыж дене колын да ўдырамашын таза улмыжым шке шинчаж дене ужын. А лийынже тыге.

Түрлө верла гыч толшо паломник-влаклан Святой Лаврыште экскурсийым эртареныт. Антонийын пещерыж деке шумаште ик илалшырак ўдырамаш йодын: «Мыйым, пожалуйста, Илья Муромецын мощыж деке ужатыза». Пещерыш пурымеке, адак йодын: «Илья Муромецын мощыжо кусто?» Экскурсий мучашыште ужына манын, умылтареныт гынат, тудо эре тургыжланен. Преподобныйын мощыжо кийыме раке деке лишеммеке, ўдырамаш сукен шинчын да чот шорташ тўналын. Ег-влак йырже погынен шогалыныт да, мом ыштышашым палыде, ўмбакаже чаманен онченит. Удырамаш раким ондалын, шупшалын, мўгырен шортын. Изиш лыпланымеке, йырже погынен шогалше-влакым вожылынарак ончалын да каласен: «Поро ег-влак, мый ойго дене огыл, а куан дене шортам. Юмылан йўрышў тиде святойлан таум ышташ мый тышке Донбасс гыч лўмын толынам».

Вара шкеж дене могай чудо лийме нерген каласкален. Тудо паремден керташ лийдыме сибирский язве чер дене чот орланен. Чогашилже лулеге деч ойырлаш тўналын улмаш. Пўлемже гыч лектын кертде илен, вашкерак колаш ыле манын вучен. Икана нералтыме гай лийын да ала омым ужын, ала шинчажлан койын – тидым умылтарен ок керт. Ожнысо руш сарзе вургемым чийыше да шлемым упшалше богатырь кончен. Тудо савам налын да ўдырамаш йыр шудым солєн, а солымо шудо йымач шотлен пытарыдыме кишке-шамыч лектыныт да, писын нушкын,

ала-кушко шылын пытенят. Черле ўдырамаш ўмбаке богатырь ласкан ончалын да каласен: «Тый ынде паремат, орланаш от тўнал. Господь тыйым паремдаш кўштен. Мый Илья Муромец улам, а тый мемнан тукым гыч улат. Мыйын мощем Киево-Печерысе Лаврыште, Лишыл пещерыште кия».

– Мый тунам черкыш коштдымо ег лийынам. Святойын сөрвалымыж дене тыгай чудым ужмемлан ўшанен кертын омыл, да ўрыктарыше унан мом ойлымыжым чылажым умыленжат омыл. Но Илья Муромец мыланем каласен: «Тукымыштына пўрѣен шочшо-влак кум ияш марте коштын кертдыме улыт». Тунам шарналтенам: чынак, кочам ден ачам кум ий марте йол ўмбаке шогал кертын огытыл. Тукымна эреак Донецк кундемыште илен да пенгыде капкыл дене ойыртегалтын, – ойлен ўдырамаш.

Шкежат тудо кўкшў капан да пенгыде лопка лулеган лийын. Омо ужмо гай сўрет эртен. Помыжалтмеке, шижын: тудым орландарыше чер йомын, шулен. Йывыртен, шке кид-йолжым ончыштын. Пўлемыште улшо телевизорым чўктымыжў шуын колтен. Пультам темдалмеке, тудо адакат чот ўрын, вет тушто Киево-Печерский Лавр нерген передаче каен да Илья Муромец нерген каласкаленят.

– Мый, кид-йолем тарватыл ончен, йол ўмбаке шогалынам да коштын кертмем паленам. Чудо лиймым умылен, омеш кончышо святой богатырьын сўрымыжў шукталтмылан ўшаненам. Шўмем лектын вочшаш гай кырен, чурием куан шинчавўд леведын. Шке шижмашем нерген ойлен мошташат ок лий. Тунамак сўрышым: пенсий оксам погем да Киево-Печерский Лаврыш каем, паремдымыжлан Илья Муромецлан шкаланжак таум ыштем. Теве тиде кугу святой деке, былинылаште ончыктымo руш богатырь деке, шке тукымысо кугезем деке, толынам, – манын, ўдырамаш шке историйжым мучашлен.

Пещерыште улшо чыла ег туддене пырля шортын. Донбасс гыч толшо ўдырамаш тунам лўмжым каласен огыл. Тудым колыштшо ег-влакат тунар чот ўршў лийыныт, сандене лўмжым йодаш нигўн ушышкат пурен огыл. Юмын чаманымашыже нерген ег-влак ончылно ойлаш Господь тудлан йўным пуэн, Юмылан йўрышў святой-влакын куатышт тугаяк кодмым ончыктен. Святой Русьым аралыше руш богатырьым черке 1-ше январьыште пагален шарна.

Протоиерей Георгий Поляков.

«МИРОНОСИЦКИЙ МОНАСТЫРЬ – ЮЛСЕРЫН ЧИНЧЫЖЕ» ОНЧЕРЫШ ЎЖЫНА

Православий историйын тоштерыштыже 2019 ий 11 декабрьыште «Мироносицкий монастырь – Юлсерын чинчыже» выставкым торжественно почна. Тудым Мироносицкий обительым – Марий кундемын святыныжым – негызлымылан 370 ий темме лўмеш ямдылыме.

Выставке почмашке шуко пагалыме унам ўжмў. Марий митрополийын енге-влак, тўвыра да сымыктыш пашаен-шамыч ятырын толыныт. Саламлыме мутым Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Марий Эл Республикысе Тўвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерствын тўрлў калык да конфессий-влак кокласе кыл шотышто пўлкажым вуйлатыше Игорь Геннадьевич Садовин ойленыт. Пайрем кумылым эше «Благовест» йоча хорын мурыжо-влак нўлтеныт.

Мемнан выставкын тўн ужашыже Ежовысо Мироносицкий монастырьыште аралалтше экспонат-влак гыч шога. Икмыняр арверым посна енын коллекцийже гыч налме. Нунын коклаште эше революций деч ончычсо экспонат-влакат улыт. Выставкым Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархий, Марий Эл Республикын Кугыжаныш архивше, С.Г. Чавайн лўмеш национальный книгагудо да В.М. Васильев лўмеш МарНИИЯЛИ дене пырля ямдыленна.

Мироносицкий обительын 370 ияш историйже пеш поян. Миром кондышо святой ўдырамаш-шамычын чудым ыштыше иконыштым мумо дене тўналше тиде историй мемнан кундемым волгалтараш полшен. Выставкым ончышо ег монастырьын кушкын толмыжо, просветительский пашан виангыже, совет власть пагытыште тудым шыгыремден петырыме да пытартыш жапыште тудын уэш тўзланымыже нерген чыным пален налын кертеш. Выставке 2020 ий 1 март марте пашам ышта. Ме ўшанена: кундемнан историйжым раш палаш шонышо-влаклан тиде путырак пайдале лиш.

Тоштерын пашаенже-влак.

ЧЫЛАН ПЫРЛЯ КУАНАН МУРАТ

Куженерысе Свято-Никольский храмын историйже пеш поян. Ончыч тыште ўдырамаш монастырь лиын, 200 наре ўдыр илен. 1910 ийыште вич куполан Преображенский храмын чонен шуктымеке, тудым Вятский да Слободской епископ Филарет святитлен. Владыкалан служитлаш 17 священник, 5 диакон полшен, 10 тўжем наре ен кумалын!

Монастырьын пашаже воранен толын, тудо верысе калыкым сотемдарыше рўдышкō савырнен. Ўдыр-влакын кумал илымышт дене Марий кундем Юмын волгыдыж дене волгалтын. Но монастырьын тыматле шып илышыжым революций кўрлын. 1919 ийыште Куженерысе монастырь негызеш опытно-показательный школ почылтын. Черке илыш тыште уэш 1998 ийыште ылыжын.

Ончычсо монастырь оралте гыч йошкар кермыч дене чонымо кок пачашан пōрт веле кодын. Лач ты полатын икымше пачашыштыже черке верланен. Черке святитель Николай Чудотворецын лўмжым нумалеш, а кызыт службим эртарыме приделжым преподобный Серафим Саровский лўмеш святитлыме. Ты черкын настоятельже – протоиерей Вячеслав Михайлов. Вячеслав ача тыгак эше – Волжск да Шернур епархийын Эрвел кундемжын благочинныйже.

Кажне черкын шке йўлаже уло. Куженер черкат моло черке деч ойыртемалтеш. Юмын литургийым чыла яллесе черке семынак кажне каныш кечылаште да святой Черкын кугу пайремже годым эртарат. А ойыртемже тыште пеш шуко. Вячеслав ача тыге палдарыш:

– Марий калыкын шўм-чонжо пеш ныжылге, шыман муралташ пеш кумылан, тудын куанжат-ойгыжат муро гоч почылтеш. Мемнан прихожан-влакат Юмын литургий мучаште Псалтирьын 33-шо псаломжым чылан пырля мураш пеш йōратат. Тыгак шуматкечын панихиде годым колышо родо-тукымышт верч Юмым мурен сōрвалат. Тыгодым мыланна клиросышто мурышат огеш кўл, молитва-влакым шкештак лудыт, южыжо ынде наизусть пала. Эше кажне рушарнян Юмылан тауштымо молебн годым

«Мемнан шўм-чонлан ямле Господь Иисус Христослан» акафистым чылан рўж мурена. Мылам пōръем-влакын мурымышт поснак келша. Изи эрге гыч тўналын кочай марте тошкалтыш гай пырля шогат. Нунын мурен шогымо пурла могыр гыч тыгай вийым шижам, ўшанымашыштан куанем. Ончычрак умша кōргыштышт гына вудыматылыт ыле, а кызыт йўкышт онышт гыч лектеш. Уло черке йонгалтеш, мурен шогышо кажне ен порылык дене вўдылалтеш, а черкыш икымше гана толшо ен орын куана, вес гана толаш кумылжо лектеш. Теве кодшо гана панихиде годым ик ўдырамаш мемнан деке икымше гана пурен, ыреслалтынжат сайын огеш мошто. Мый тудлан вигак «Трисвятой» ден «Отче наш» молитвам лудаш пуышым. Тудо лўдын кайыш, но воктене шогышо-влак тудлан полшышт, да эркын гына лудаш тўнале. Эркын-эркын йўк кугеме, вийым нале да молитвам ўшанлын лудын пытарыш. Черкыште клирос гына огыл, а прихожан-влакат мурышаш улыт. Тыге икоян улмо шижалтеш.

Куженер черке пелен йоча-влаклан Рушарня школ пашам ышта. Тудым храмын регентше Л.Л. Шарнина вуйлата. Людмила Леонидовна тыге палемдыш:

– Рушарня школышкына 80 наре йоча коштеш. Нуным ме церковно-славянский йылме дене лудаш, черке мурым мураш, Юмын Законом туныктена. Йоча-влак тыгак кид-пашам ышташ йōратат, поснак пу гыч тўрлō арверым пўчкын лукташ кумылан улыт. Йоча-влакым индеш педагог туныкта, нуно чыланат кўшыл шинчымашан улыт. Парт коклаште гына эре огына шинче, тўрлō поро пашамат ыштена. Телым утларакше посёлкынан Чапкўжō воктене лумым эрыктена. Йоча-влакым тўрлō кундемыш коштыктена. Свяжскысе монастырь тунемше-влаклан пеш келшен. Кенежым черке пелен лагерым почына. Тиде весела жапым нуно тыгак пеш чот йōратат. Токтайбеляк черкыш Ырес дене каена. Тушто мемнам марий кочкыш дене сийлат. Иктаж кочкышыжым ышташ туныктат.

Вячеслав ача эше Токтайбеляк селаште верланыше Святой Троице лўмеш черкыште служитла. Ты черкын старостаже В.И. Тарасова Юмылан ўшаныше чулым-ўнышō ўдырамаш. Ончыч школышто туныктышылан пашам ыштен, а кызыт селаштышт черке илышым Н.В.Бастракова дене ворандарат. Юмо нунылан полшыжо ыле! Вет тиде паша пеш суапле да пеш неле. Вера Ивановна ден Нина Васильевна кажне кечын Псалтирьым,

Куженер посёлкысо черкына святитель Николай Мирликийский Чудотворецын лумжым нумалеш. Садлан кажне ийын шошым, ага тылзын 22-шо кечынже, да теле тылзын 19-ше числаштыже Миколо пайрем лумеш службо деч вара, ыресым нумалын, памаш деке ошкылына. Телым кеч 25 але 30 градус йүштö, леве але йүран игече лийже - черкын настоятельже Вячеслав ачана молебным эреак памаш воктене эртар.

Ты ганат службо деч вара Вячеслав ачана моткоч кугун пагалыме святой Николай Мирликийскийын пайремже дене чыла прихожан-влакым шокшын саламлыш. Тудын öрыктарыше чудым ыштымыж нерген, тыгак ылышыште лийше ятыр случай дене палдарыш. «Кö ылышыште нелылыкыш логалеш але черланен колта, але йомшо йочажым писынрак кычал муаш шонен, ава сукалтен шинчын уло чон дене сөрвален йодеш гын, Николай Чудотворец полшырым пуыде ок код. Эн тунжö - ушанаш, ваш-ваш полшен илаш күлеш, тунам поро Господь Юмо да святой-влак кидыштым мыланна шуялтат, чыла нелылык гыч утарат», - тыге каласыш мемнан священникна.

- Марий-влак святой Николай ачанам марий юмылан шотлат. Тунямбалне могай түрлö калык уло, чылалан полша, нигöм тудо ойырен огеш код. Лач чот ушанен йодаш, сөрвалаш да кумалаш күлеш, - ешарыш Вячеслав ачана.

Теве чан йүк уло посёлкым шергылтарен колтыш. Кö хоругвийым, кö ыресым, кö чудым ыштыше Николай ачан юмонажым кучен, черке гыч уремыш лектын шогальыч да чан йүк почеш памаш дек ошкылыч. Чылаштын чонышто куан шижалтеш, чурийыште порылык озалана.

«Святой Николай ачана, мемнан верч Юмым сөрвале!» - мурым мурен, памашыш ошкылна.

Ваштареш толшо икмыняр енге крестный ходыш ушныш да памашыш пырля волыш.

Вячеслав ачана памаш вудым святитлыш. Святитлыме вуд дене часамлам, а вара калыкым чывылтыш. Чонлан тунамак моткоч куштылгын, ласкан чучын колтыш, вий ешаралтмыла чучо.

Чудым ыштыше святой Николай ачана мемнан сөрвалымынам колеш манын, пенгыдын ушанена!

Вера ТАРАСОВА.
Токтайбеляк черкын старостаже.

иктаж святойлан акафистым, святитель Николай Чудотворецлан каноным лудыт. Вет черкыштышт ыштышаш паша пеш шуко, эшен купол, ны ырес уке.

Ялысе черкылан илен лекташ нелырак, но Юмо мландымбалне Шке пöртшым садак огеш код. Кушто Евангелийым лудыт, Юмын мурым мурат, тушто Святой Шүлыш уло.

Теве тыгерак илат Куженер кундемшыте. Вячеслав ача мылам эше черкыштышт пытартыш жапыште лийше кок чудо нерген ойлыш. Нунын нерген вес номерыште палдарена.

Алевтина ТАНЫГИНА.

ТУНЫКТЕН КАЛАСЫМЕ ШОМАК

Ача шке эргыжым икымше гана курык
Акоклаш нангаен. Нуно шурген йогышо
изэнерым да мотор пүртүсүм ончен коштыныт.
Рвезе трук шүртнен камвозын, пулвуйжым
сусыртен да чот кычкыралын: «А-а-а-й!»
Тунамак курык кокла гыч вашмут йонгалтын:
«А-а-а-й!!!» Йоча ончыч лүдын, а вара тудлан
тиде онайын чучын, да тудо уэш кычкыралын:
«Кö тыште уло?» Вашеш тидымак колын: «Кö
тыште уло?» Тудым мыскылат манын шонен,
тудо сырен каласен: «Трус!» Вашеш тудлан
шоктен: «Трус!» Рвезе, öрын, ачаж велыш
ончалын да йодын: «Ачай, мо тиде тыгай?»

Пöръен шыргыжалын да каласен: «Эргым,
түткө лий! Теве ынде сайын колышт!» Тудо
курык велыш савырнен да чот кычкыралын:
«Мый тыйым чот йöратем!» Курык велым йүк
шоктен: «Мый тыйым чот йöратем!» Ача эшеат
чот кычкыралын: «Тый эн сай рвезе улат!» Йүк
тугакак вашештен: «Тый эн сай рвезе улат!»

Йоча эшеат чот öрын, но тугак нимом умы-
лен огыл. Тудлан туге чучын, пуйто курык
коклаште ала-могай ег шинча да нуным
сотара. Тунам ачаже тудлан умылтарен:

– Эргым, тидым ег-влак йүк шергылтмаш
але йүксавыш маныт. Тудым илыш дене
танастараш лиеш: мом тудлан пуэт, тудо
тыланет чыла пöртылта. Кузе тидым умылаш?
Вес еглан шыргыжалат гын, тудат тыланет
шыргыжалеш. Пиалан лийнет гын, тыйын
йырет улшо-шамычым пиаланым ыште.
Йöратыме лийнет гын, шкеат ег-влакым
йöраташ тунем. Мом ме илышыште пуэна,
илыш мыланна тудымак пöртылта. Шкенам
могай улмына воштончыш гыч пöртылмö
семян мемнан илышышкына пура.

ЮМЫН ПÖЛЕК

Ф. Достоевский семян

Рошто дечын ончыч Юмо
Мландыш Суксыжым колтен.
Кожым руэн, сай йочалан
Пöлеклаш манын күштен:

«Йоча лийже моткоч ныжыл,
Поро кумылан, шыма...
Теве тыгайым тый ужын,
Лүмем дене кучыктал».

Суксо изиш öрын колтыш:
«Но көлан гын пöлеклаш?
Удыр-рвезе-влак кокла гыч
Кузе тыгайым палаш?»

«Шке шижат, – вашмут
йонгалте, –

Тудым тые вик ужат».

Суксо келшышын ончале,
Лекте мұндыр корнышкат.

Ола деке толын шуо,
А йырваш – пайрем, куан.

Суксо, кожым ваче гочын
Пыштенат, кая ласкан.

Окналашке ончалат гын,
Кожым сылным тый ужат,
Йоча-влакше йырак пöрдыт –
Пайрем шүлышым шижат.

Сурт гыч суртыш Суксынаже
Эрта, шыпак ончыштеш.

Пеш мужедеш: кож пöлекым
Көлан кучыкташ лиеш?

Перныш вашляш ты касын

Тудлан йочам түрлымат.

Кöжö поро, көжö ныжыл –

Кошто шымлен чылаамат.

Ужыт веле мотор кожым,

Вашталт каят йöршынат,

Икте кычкыра: «Пу кожым!

Ямдылыме мыламак!»

Весе үчаша пеш талын:

«Мые порырак улам!..»

«Уке, лийшаш тудо мыйын,

Кондо, кучыкто мылам!»

Суксо шыпак колыштеш,

Изишак ойгыралеш.

Учашенат толашат,

Шкеныштым шкеак моктат.

Уна, кожым кидыш налын,
Йышт уремышке лектеш:

«Юмо, ончыкто, көлан гын
Кожым кучыкташ лиеш?»

Ужеш, шога рвезе öрын,
Кожым түткын ончыштеш.

Савырнен уна дек порын,
Ойым шып гына луктеш:

«Тиде кожым мый ом суло,
Тудо мылам ок логал,

Но кертат гын, шүжаремлан
Тиде кожым пöлеклал.

Кызыт тудо кия сусыр

Пöлекетлан куана.

Шүжар мыйын – поро ўдыр,

Ала вигак төрлана.

Тек ок шорт, огеш орлане», –

Рвезе Суксылан ойла.

Уна моткоч куанале,

Кожым тудлан кучыкта.

Трук кава гыч шүдыр-шамыч

Мландыш кайыштак велалт,

Чолгыжалыт, волгалталыт.

Кожна шинче леведалт.

Кидышке пöлекым налын,

Рвезе чотак йывыртен.

Суксо, чыла тидым ужын,

Шортын колтыш куанен.

Лидия АЛПАЕВА.

Юлсер күндем.

«ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК» МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-
Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский
Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по
надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых
коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации
ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 31.12.2019 ий.
0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г.
№436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Принтекс» ООО-
што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл,
Йошкар-Ола, Карл Либкнехт урем, 71 "А" пöрт.

Редакцийын да издательын адресше: 424000,
Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пöлем.
Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Түн редактор: Н.В. Чузаев.

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов,
А.П. Чемековна, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да
редакцийын шонымашышт түрлö лийын кертат.

Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА КЫШКЫЛ-
ТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**

ЯНВАРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН		7	14	21	28
ВТ	1	8	15	22	29
СР	2	9	16	23	30
ЧТ	3	10	17	24	31
ПТ	4	11	18	25	
СБ	5	12	19	26	
ВС	6	13	20	27	

7 - праздник двенадцатые
 14 - праздник великие
 8 - сплошные седмицы
 10 - дни поминовения усопших
 14 - дни постыте

8 - дни строгого поста
 - трапеза без мяса
 - разрешение на рыбу
 - разреш. на раст. масло
 - разрешение на вино
 - разрешение на икру рыбы

1 – Орланыше Вонифатий ден преподобный Илия Муромецын кечышт.

2 – Чын илыше святой Иоанн Кронштадтскийын кечыже.

3 – Москван да уло Росси-йын святительже Петрын, чудым ыштышын, кечыже.

4 – Чот орланыше Анастасия Узорешительница кечыже.

7 – Господь Юмына да Утарышына Исус Христосын Шочмо кечыже.

8 – Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван погынжо.

Марий кундемесе священномученик Леонид Антощенко епископын кечыже.

11 – Вифлеемыште орландарен пуштмо йоча-влакын кечышт.

12 – Чын илыше Иосиф Обручник ден Давид кугыжан да апостол Иаковын кечышт.

Москван митрополитше святитель Макарийын кечыже.

13 – Марий кундемесе священномученик Михаил Березинын кечыже.

14 – Господьлан пүчмө йўла шуктымо кече.

Святитель Василий Великийын кечыже.

15 – Преподобный Серафим Саровскийын мощыжым мумо кече.

17 – 70 апостолын погынжо.

19 – Исус Христосын

Тынеш пуримо да Юмо Кончымо кече.

20 – Господь ончыч Толшо да Тудым Тынеш пуртышо святой пророк Иоаннын погынжо.

22 – Москван да уло Российын митрополитше святитель Филиппын, чудым ыштышын, кечыже.

23 – Святитель Феофан Затворникын кечыже.

24 – Преподобный Феодосий Великийын кечыже.

25 – Святой орланыше Татианан кечыже.

27 – Апостол-влак дене тюр улшо Нинан, Грузийым волгалтарышын, кечыже.

30 – Преподобный Антоний Великийын кечыже.

31 – Преподобный Кирилл ден Мария схимонах-влакын, Сергей Радонежскийын ача-аважын, кечышт.

Рошто пайрем

КОЖШЎДЫШ

Кўлыт: 200 г кўктымө чыве шыл, 2 шолты-мо муно, 150 г сыр, 200 г (1 ате) кукуруз, уچار укроп, икмыняр пырче полан але гранат, майонез, шинчал.

Чыве шылым тыгыдын пүчкедыза. Сыр ден муным шолдыра пўян тёркаш нўжыза. Кукуруз вўдым ате гыч кышкалза (ик кугу совла кукурузым посна атеш пыштен кодыза). Чылажымат майонез дене пырля варыза, тамже дене шинчалым ешараш лиеш.

Таяка тарелка покшеке яра стаканым шындыза, йырже тиде вартышым шарыза. Тыге шўдышым ыштена. Кож укш-влак семын койжо манын, укропым падыштен шавалтыза. Умбадынже кодымо кукурузым да гранат пырчымы (але поланым) шавыза.

Рошто пайремлан кажне озавате лишыл енже-влакым тамле кочкыш дене сийлаш вашка. Устел сийдам пойдараш манын, мемнан дечат икмыняр рецептым налза.

ЛОНЧАН КОЛ

Кўлыт: 1 кг горбуш кол (вес тўрлымат на-лаш лиеш), 1 кешыр, 3 вуй шоган, 2-3 шинчал-тыме кияр, пеле кўктымө 5-6 паренге, 100 г сыр, 1 кугу совла нўшмўй, 2 кугу совла ложаш, 3 кугу совла ўмбал, 1 стакан кол лем (бульон), шинчал, специй.

Колым эрыктыза, лум корандыза, сайын шўалтыза. Вуй, поч да моло код-шыж гыч лемым (бульоним) шолтыза. Кол лемым марле гоч шўрыза. Кол шылыш тамже дене шинчалым, специйым шавалтен, сайын варыза да ик татлан коранден шындыза. Тиде жапыште паренгым эрыктыза. Шоганым падыштен, нўшмўеш чевергымешкыже жаритлыза. Тыш-как тёркаш нўжымө кешырым пыштыза да 5 минут наре пудыратен-пудыратен жаритлыза. Киярым кубик семын пүчкедыза да тудымат, тиде салмашкак пыштен, икмыняр минут жаритлыза. Йўкшен шушо кол лемеш ложашым лугыза, ўмбалым, шинчалым, специйым ешарыза да угыч лугыза.

Формым нўшмўй дене йыгалтыза. Паренгым онго семын пүчкеден, формо пундашеш оптыза. Умбажыке колым пыштыза, вара жаритлыме пакчасаскам шарыза, кол лемым опталза. Формым 180 градус марте ырыктен ямдылыме духовкыш шындыза. Пел шагат гыч лука, тёркаш нўжымө сырым шавалтыза, угыч духовкыш кўмешкыже шындыза.

КОЧКЫШДА ПЕРКАН ЛИЙЖЕ!

Куанен чиялтена

РОШТО ДЕНЕ!

- Рошто, Рошто толын шуын,
Мемнан вучымо пайрем!
- Тиде сылне теле кечын
Кажнылан мый тыланем:
- Лийже пенгыде тазалык,
Пөрт тич сий да еш пиал,
Тек ок пыте чон ласкалык,
Лийза кужу ўмыран!
- Кондыжо куаным суртыш
Пайрем кечын поранжат.
- Рошто дене! Рошто дене!
Саламлем мый чыламат!

Лидия Алпаева.
Юлсер кундем.

10 ойыртемым кычал му

